

Ryszard Reguliński

Realizacja sztucznego terenu "Panoramy Racławickiej"

Ochrona Zabytków 37/4 (147), 293

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

REALIZACJA SZTAFAZU TERENU „PANORAMY RAĆLAWICKIEJ”

Do realizacji sztafażu przystąpiono w połowie stycznia 1984 r. Z uwagi na nieukończony proces konserwacji płótna „Panoramy Raćławickiej” należało tak przygotować program prac, aby nie zakłócić rytmu czynności konserwatorskich. Ze względu na połączenie prac różnych specjalistów (inżynierów, plastyków, murarzy, cieśli, dendrologów i innych) trzeba było przygotować zespół od strony organizacyjnej oraz zapewnić niezbędne zaplecze techniczne, by poszczególne prace nie kolidowały ze sobą.

Realizację sztafażu rozpoczęto od złożenia konstrukcji oraz szybkiego położenia pierwszych warstw sztucznego terenu. Realizacja konstrukcji według uprzednio przygotowanego projektu zajęła ponad połowę obwodu płótna. Nie zabudowaną część przedpola płótna pozostawiono do momentu ukończenia punktowania najbardziej zniszczonych brytów z rusztowania ruchomego usytuowanego na tym odcinku. Szkielet konstrukcji nośnej, zmontowany przez „Mostostal” (słupy, legary) pokryto blachą izolowaną abizolem, ułożono warstwę siporeksu związaną zaprawą murarską do określonej na bieżąco wysokości.

W dalszej kolejności wylano pianobeton na bazie popiołów lotnych, który został opracowany w Instytucie Budownictwa Politechniki Wrocławskiej przez zespół w składzie: inż. Juliusz Czaja, inż. Bożena Borkowska, inż. Jolanta Filipowska, mgr inż. Olga Mierzejewska, Barbara Karyś. Materiał ten został wyselekcjonowany jako najlepszy po wykonaniu prób w laboratorium Instytutu. Brane też były pod uwagę araldid (firmy CIBA GAIGY) oraz pianka poliuretanowa, jednakże toksyczność oraz względy ekonomiczne wyeliminowały oba materiały. Pianobeton ma wiele zalet, które są korzystne przy wykonywaniu tego typu prac. Istnieje możliwość formowania, przerzeźbienia oraz regulowania gęstości pianobetonu poprzez zmianę ilości dodawanego środka pianotwórczego oraz regulowania czasu wiązania poprzez odpowiedni dodatek tych środków. Pianobeton ponadto po zarobieniu ma właściwości tiksotropowe, co pozwala wykonywać prace rzeźbiarskie na pionowych lub pochylonych powierzchniach. Poddaje się też łatwo obróbkom mechanicznym.

W skład pianobetonu wchodzi: popiół lotny (47—56%), cement (18—24%), ciasto wapienne (14—18%), środki przyspieszające wiązanie, środki pianotwórcze, woda. Przygotowanie masy pianobetonowej odbywało się na miejscu (poza Rotundą) w agregacie tynkarskim, który ma możliwość przekazywania pod ciśnieniem zarobionej masy węzami bezpośrednio na sztafaż. W końcowej fazie formowania warstwy pianobetonu cała jej powierzchnia pokryta została piaskiem, uprzednio wyjałowionym, w celu uzyskania pierwotnego koloru. Po zakończeniu prac związanych z modelowaniem terenu wykonano retusz kolorystyczny, zgodnie z paletą barw płótna „Panorama”.

Jeśli chodzi o konstrukcję sztafażu na szerokości brytów nr 1 i 14 oraz z lewej strony wawozu przewidziano — z uwagi na brak innych danych ze Lwowa — zbudowanie prowizorycznej konstrukcji z drewna oraz założenie jej folią, w celu sprawdzenia ukształtowania schodzących się trzech dróg przy chacie (bryt nr 1). Uzyskane w ten sposób dane wielkości przekazano do realizacji w materiale stałym (słupy, legary, blachy). Realizatorzy sztafażu wybrali się do Raćławic i tam korzystając z pomocy Raćławickiego Towarzystwa Kulturalnego, reprezentowanego przez prezesa Zarządu inż. G. Skoczonia, dokonano wyboru gotowych elementów sztafażu, jak: wóz, pług, półkoszki i materiał na studnię — stare belki.

Wszystkie te elementy poddane zostały konserwacji i przystosowane do potrzeb „Panoramy”.

Ogólnie rzecz biorąc, realizacja sztafażu przebiegała na zasadzie improwizacji, na gorąco, przy częściowym tylko oparciu się na projekcie. Projekt sztafażu, choćby najlepiej wykonany, jeżeli jego podstawą były archiwalne zdjęcia ze Lwowa (niekompletne), nie pozwoli odtworzyć rzeczywistej rzeźby terenu oraz kolorystyki. Dlatego na bieżąco podczas realizacji należy niektóre elementy jakby na nowo komponować poprzez dostosowanie do wiszącego obrazu oraz oświetlenia Rotundy.

art. plastyk Ryszard Reguliński
Wrocław

THE EXECUTION OF THE RAĆLAWICE PANORAMA ARTIFICIAL TERRAIN

The construction of the staffage began with the erection of a skeleton support structure (pillars and beams) which was then sheathed with metal sheet insulated with "abizol". Next the structure was covered with a suitably thick layer of "siporex" bound with foamed concrete; in some places, this layer was currently checked for the conformity with the picture. Later a mass of foamed concrete based on fly-ash was cast (the method was worked out by the Institute of Building En-

gineering, of the Wrocław Politechnic). It can be formed and re-sculpted. The top layer was coloured and covered with sterilised sand. The terrain thus prepared was then planted with roots, bushes and grass. Eventually, the colouring of the terrain was retouched to make it match the Raćławice Panorama painting.

In general, the construction of the staffage was improvised and only partly based on the design.